

**Педагог-психологтардың
жылдық есебі
2023-2024 оқу жылы**

Педагог-психологтар: Заманова Н.К. Наумова А.А.

Оқу жылының басында жоспар жасақталып, жоспар бойынша психологиялық жұмыстар жасақталды. **Психологиялық қызметтің мақсаты** –білім алушылардың психологиялық денсаулығын сақтау, қолайлы әлеуметтік-психологиялық жағдай жасау және білім беру үдерісіне қатысушыларға психологиялық қолдау көрсету.

Мектептегі психологиялық қызметінің негізгі бағыттары:

- Психологиялық диагностика;
- Психологиялық түзету- дамыту;
- Психологиялық кеңес беру;
- Психологиялық ағарту.

Психологиялық қызметтің диагностика бағыты бойынша келесі жұмыстар атқарылды:

1-ші сынып оқушыларының мектепке бейімделуін анықтау мақсатында:

Керн-Йерасек тестінің нәтижесі бойынша:64% оқушыларда мектепке психологиялық дайындық деңгейі жоғары, 36% оқушыларда орташа, 4% оқушыларда төмен деңгей. Қорыта келе Керн-Йерасек тесті бойынша 1 сынып оқушыларының мектепке психологиялық дайындықтары жеткілікті деңгейде деп айтуға болады.

Жалпы 1-ші сынып оқушылары 1-ші жартыжылдықтың соңында мектепке толық бейімделеді.

Мектеп жасына дейінгі оқушылардың когнитивті және психоэмоционалдық жағдайын диагностикалау үшін бірқатар тестілер жүргізілді: «Қатарды жалғастыр», «Сан мен суретті қос», «Артығын тап». Диагностика нәтижесінде:«Қатарды жалғастыр» тесті бойынша: 27% оқушыларда жоғары деңгей, 57% оқушыларда орташа деңгей, 16% оқушыларда төмен деңгей. «Сан мен суретті қос» тесті бойынша: 23% оқушыларда жоғары деңгей, 58% оқушыларда орташа деңгей, 19% оқушыларда төмен деңгей; «Артығын тап» тесті бойынша: жоғары деңгей - 27% оқушыларда, орташа деңгей - 48% оқушыларда, төмен деңгей 25% оқушыларда.

Аутодеструктивті мінез-құлықтың алдын алу бойынша Алтынсарин бағдарламасы пайдалануға ұсынылды. Қазан-қараша айларында «Аутодеструктивті мінез-құлықтың алдын алу бағдарламасы». Мақсаты:депрессия, мазасыздық, стресс

деңгейін анықтау; эмоционалдық белгілерді, мінез-құлық проблемаларын, гиперактивтілікті және құрдастарымен қарым-қатынас мәселелерін анықтау.

ДАСС (8,16 вопрос) тесті 8-11-сынып оқушыларынан, Сауалнама қорытындысы бойынша депрессия, үрей, стресс қалыпты деңгейде. Шектен тыс психикалық күй анықталған жоқ.

Анализируя полученные данные было выявлено следующее: 100% учащихся имеют показатель нормы уровня депрессии, тревоги, и стресса.

100% оқушыларда депрессия қалыпты деңгейде, 6% оқушыларда депрессия орташа деңгейде; 92% Оқушылардың эмоционалдық белгілер қалыпты деңгейде, мінез-құлық қиындықтары, гипербелсенділік сауалнама қорытындысы бойынша анықталған жоқ., 75% оқушыларда құрдастарымен қарым-қатынас деңгейі бірқалыпты, 25% оқушыларда орташа деңгейде, оқушылардың 4%-ында эмоционалдық белгілер бар.

Сауалнама қорытындысы бойынша оқушылардың көпшілігінде аутодеструктивті мінез-құлық белгілері анықталған жоқ. Барлық шкала бойынша көрсеткіш қалыпты деңгейде және арнайы жұмысты қажет етпейді.

Н.Г.Лусканова әдісметесі бойынша бесінші сынып оқушыларының орта буынға бейімделу кезеңін зерттеу.

Мектеп оқушыларының жеке тұлға ретінде дамуының маңызды шарты – мектепте және сыныпта қолайлы әлеуметтік-психологиялық климаттың болуы.

Сондай-ақ, қазан айында 5-сынып оқушыларымен «Н.Г.Лусканова» әдісметесі жүргізілді. Мақсаты: оқушылардың оқу мотивациясын анықтау.

Оқу іс-әрекет мотивациясы оқуға бағытталғандықтан, сонымен қатар таным белсенділігімен және іс-әрекеттілігімен ерекшеленеді.

Оқушының жүріс-тұрысының мотивтерін білмей, оны тәрбиелеуге болмайды. Өйткені сол бір мінез-құлық, оқушыны ынталандыратын мотивтерге байланысты, түрлі өнегелі ойлы болуы мүмкін.

10 сұрақтың жауаптары 0-ден 3 балға дейін бағаланады (теріс жауап - 0 балл, бейтарап -1 балл, оң жауап - 3 балл).

30-25 балл жинаған оқушылар мектепке бейімделуінің жоғары деңгейін-11

20-24 балл ортаңғы норманы-12

15-19 балл ішкі мотивацияны-2

10-14 балл және одан төменгі балл жинаған бала жоқ(мектепке деген теріс қарым-қатынасын, яғни мектеп дезадаптациясын көрсетеді)

№	Сыныбы	Бейімделу деңгейі жоғары	Ортадан жоғары	Бейімделу деңгейі орташа	Бейімделе алмау
1	172	32%	29%	29%	10%

5-9 сынып оқушыларына зорлық-зомбылық пен буллингті анықтау мақсатында анонимді сауалнама жүргізілді.

Оқушылардың 50%-ы зорлық-зомбылықтың алдын алуға болады деп есептейді, 50%-ы мүмкін емес, қарсы тұруға дайын болмай-ақ, күтпеген жерден болуы мүмкін деп есептейді.

Ал көшеде мұндай жағдайларға тап болмас үшін қауіпті байланыстардан қорғану керек. Сондай-ақ, өзіңізді қорғай алу үшін спортпен айналысу керек, өзін-өзі қорғау әдістерін үйрену керек деп жауап берді.

Кейбір балалар отбасындағы ата-ана арасындағы жанжал проблемасымен бетпе-бет келіп, түрлі жағымсыз сезімдерді: қорқыныш, ашу, сенімсіздік, депрессияны бастан кешіреді. 23% оқушылар отбасында зорлық-зомбылықтың алдын алу, қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстау ережелері, жанжалсыз мінез-құлық туралы әңгімелер жүргізілмейтінін айтты.

Сауалнама нәтижелері бойынша ұсынымдар жасалды: сынып жетекшілері ата-аналар жиналыстарында зорлық-зомбылықтың алдын алу мәселесі бойынша әңгімелесу жүргізіп, балалармен төзімділік туралы әңгімелер, пікірталас, сынып сағаттарын өткізу, кикілжіңнен шығу жолдарын үйрету.

Буллингті анықтау мақсатында жүргізілген сауалнама нәтижесі:

96% оқушылар «буллинг» ұғымы туралы біледі, 36% оқушылар біреулерге жасалатын буллинг туралы біледі, 14%-ы буллингке қарсы тұрған. Көп жағдайда, буллинг және кибербуллинг интернет арқылы жиі кездесетінін айтты.

Мазасыздықты анықтау мақсатында 9-11-сынып оқушыларымен Кондаш тесті өткізілді. Нәтижесінде:

Мектептегі мазасыздық: 85% оқушыларда мазасыздық деңгейі төмен, 15% орташа.

Өзін-өзі бағалаудағы мазасыздану: оқушылардың 82%-да өзін-өзі бағалаудағы мазасыздану деңгейі төмен; 18% орташа.

Құрбыларымен қарым-қатынастан туындайтын тұлғааралық мазасыздық: оқушылардың 82%-да осы шкала бойынша алаңдаушылық төмен деңгейде, 18% -ында тұлғааралық мазасыздық орташа деңгей.

Жалпы мазасыздық: 86% оқушыларда төмен деңгей, 14% орташа деңгей. Қорыта келе, 9-11 сынып оқушыларында жалпы алаңдаушылықтың жоғары деңгейі анықталмады, бұл құрдастарымен жақсы қарым-қатынастың, сондай-ақ оқушылардың мектеп өміріне қанағаттанғанын және оқуға деген құштарлығын көрсетуі мүмкін.

**«Топтық қарым-қатынасты анықтау» 6-8 сынып оқушылары арасында
диагностикалық жұмыс**

«Сишор» әдістемесі

8-сыныптардан алынған нәтижелер бойынша: 27% оқушыларда топтық ұйымшылдық деңгейінің жоғары екендігін көрсетеді; 34% - орташадан жоғары деңгей; 39% – топтық ұйымшылдық орташа деңгейде. Сонымен, 8-сынып оқушылары бір-бірімен достық қарым-қатынаста бола білетінін көрсетеді.

7-сыныптар бойынша 29% оқушыларда топтық ұйымшылдық деңгейінің жоғары екендігін көрсетеді; 29% - орташадан жоғары деңгей; 42% - орташа деңгей.

6-сыныптар бойынша оқушылардың 22%-ы – топтық ұйымшылдық жоғары деңгейде; 52% - орташадан жоғары деңгей; 26% - орташа деңгей.

Стреске төзімділікті анықтау мақсатында педагогикалық ұжыммен тест жүргізілді.

Нәтижесінде:

жоғары	орташа	төмен
3%	65%	32%

3% мұғалімдерде – жоғары деңгей: Бұл мұғалімдер сабырлы адамдардың қатарында емес. Олар тез ашуланады және кез келген нәрсеге алаңдайды.

65% мұғалімдерде – орташа деңгей: Бұл топтағы мұғалімдер сәл нәрсегеге ашуланбайды. Сәтсіздіктерді жеңіл қабылдайды және тез ұмытады.

32% мұғалімдерде – төмен деңгей: бұл топтағы мұғалімдер сабырлы, салмақты және сәл нәрсеге ренжімейді.

Ұсыныстар: стресс қорытындысы бойынша жоғары деңгейдегі мұғалімдермен тренинг сабақтары өткізілді. Сондай-ақ жас мамандармен «Сіз қандай мұғалімсіз?» диагностикасы жүргізіліп, нәтижесімен таныстырылды. Сауалнамаға 6 жас маман қатысты. Мақсаты: жас мамандардың жалпы диагностикалық, кәсіби лайықтылығын анықтау. Қорытындысы бойынша 83% мұғалімдер 45-50 ұпай жинады: «Сіз шәкірт үшін биік тұлғасыз. Сіз бала тәрбиесіне жан-тәнімен берілген жансыз».

Әр жас маманға педагог этикасын сақтай білуі, қарым-қатынас мәдениетін меңгеруі, баланың жүрегінде жылылық ұялата білуі - басты парызы жайында айтылып, кеңестер берілді.

Психокоррекциялық және психопрофилактика бағыты бойынша:

Жаңа ортаға бейімделуіне қолдау көрсету мақсатында 5-сынып оқушыларымен «Бесінші сынып дегеніміз не?» атты және 10- сынып оқушыларымен «Біз біргеміз – берік іргеміз» тақырыбында тренингтер өткізілді, оқушылар тренингке қызығушылықпен қатыса білді, тренинг барысында өзіндік бағаны көтеруге, сенімділікті нығайтуға, достарын тануға, сыныптағы қатынасты дамытуға, бағытталған жаттығулар жүргізілді және де әрбір бала өзінің жақсы қасиеттерінің көп екендігін сезіне білді.

Қыркүйек айында балалармен жұмыс жасау барысында эмоционалды тұрақтылықты сақтау мақсатында «Сабақ үстіндегі тәртіп мәселесі» тақырыбында жас мамандармен тренинг өткізілді. Жас мамандарға арналған психологиялық тренингте педагогикалық іс-әрекетте кездесетін әр түрлі жағдаяттарды шешу жолдары қарастырылды. Жас мамандар тренингке деген қызығушылықтарын танытып, белсенді қатысып, көңіл-күйлері көтерілді.

1-сынып оқушыларының жаңа ортаға бейімделуіне психологиялық қолдау көрсету үшін танымдық процестерді дамыту, балаларға бір-бірлерімен және ересектермен өзара қарым-қатынас жасауға көмектесу, жағымды ахуал қалыптастыру мақсатында бірінші сынып оқушыларының мектепке бейімделу деңгейін арттыруға бағыттаған тренинг өткізілді. Тренинг барысында баланың мектепке бейімделуіндегі қиындықтарды жеңу, қысымнан арылу, өз ойын білдіру іскерлігін дамытуға бағытталған жаттығулар жүргізілді.

Ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылармен коррекциялық-дамыту жұмыстары жүргізілді. Және олардың ата-аналарына консультация беріліп тұрды.

Аутодеструктивті мінез-құлықтың алдын алу бойынша Алтынсарин бағдарламасы пайдалануға ұсынылды. Осы бағдарлама бойынша 7-11 сынып оқушыларымен: ««Пікірталас – жанжал емес»», «Ашу-ыза билегенде не істеу керек?», «Қауіпті жағдайлар. Сыпайы бас тарту», «Мен өзімді мақтай аламын», «Күйзелістен қалай құтылуға болады?», «Реніштен арылу», «Ой, сезім, мінез-құлық», «Қалай сұрауға болады?», «Менің құқықтарым», «Қиын жағдайлардан не үйренеміз?». «Толеранттылық (төзімділік) деген не?» тақырыптарында бірқатар тренинг жұмыстары жүргізілді.

1-11 сынып арасында зорлық-зомбылық және буллингтің алдын алу бойынша «Күш көрсетпеңіз, сіз зорлық-зомбылықтан күштісіз!», «Буллинг және оған қарсы тұру», «Бірге жеңеміз» атты профилактикалық жұмыстар жүргізілді.

«Қауіпсіз мектеп» акциясы аясында 1-11 сынып оқушыларының ата-аналарымен жиналыс, тренингтер өткізілді.

Мамандықтарын дұрыс таңдай алмай жүрген оқушылармен мамандықтар әлемімен таныстыру «**Менің қалауым—менің болашағым**» тренингі жүргізілді.

Жасөспірімдердің ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында жыл ағымында 5-8 сынып оқушыларының ата-аналарымен «Балалардың ғаламтор желісіндегі қауіпсіз мінез-құлық» тақырыбында жиналыстар өткізіп, оларға психологиялық көмек көрсету және сүйемелдеу мақсатында, ақпараттық білім беру материалдарын таратты. Ата-аналарға қауіпсіз мінез-құлық тақырыбының өзектілігі түсіндіріліп, сұрақтар қойылды.

- Бала ғаламтор желісінде болғанда оған қандай қауіптер кездесуі мүмкін?
- Балаңызда тәуелділік қалыптаса бастағанын қалай білуге болады? Психолог ғаламтор төндіретін қауіптермен таныстырып, жасөспірімдік кезеңде тәуелділіктің қалыптасу ерекшеліктерін айтып өтті.

Сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес мектеп әкімшілігімен бірлесіп, оқушылармен профилактикалық кеңестер өткізілді.

Психологиялық азарту және консультация беру бағыты бойынша

1,5 сынып ата-аналарымен «Сіздің балаңыз-оқушы!», «5-ші сынып оқушыларының орта буынға бейімделуі» тақырыбында жиналыстар өткізілді.

Сондай-ақ ата-аналарға отбасындағы зорлық-зомбылықтың алдын алу мақсатында психоағарту жұмыстары жүргізілді. «Бала мен ата-ана құқықтары, бала құқығын

шектемеу және оған қатыгездік көрсетпеу» тақырып аясында түсіндірме жұмыстары жүргізілді.

Оқушыны емтиханға дайындау кезінде емтихан нәтижесі туралы уайымдарын алдын алуға қолдау көрсету мақсатында сынып жетекшілерімен «Емтихан нәтижесі жайындағы толқуларды жеңу» тақырыбында кеңестер айтылды. Осындай кеңестер ата-аналарға да айтылып, психологиялық қолдау көрсету керектігі туралы ақпарат берілді. «ҰБТ сіздер үшін не» деген сұраққа ата-аналар балаларының үлкен сын сағаттары екендігін атап өтті. Ата-аналарға балаларына емтиханға дайындалуға көмектесудің жолдары түсіндірілді.

Аттестацияға дайындалып жатқан мұғалімдерге тренингтер өткізілді.

Ата-аналардың, оқушылар мен мұғалімдердің чаттары үнемі бейнежазба жіберіліп, психологиялық кеңестермен толықтырылып отырды. Егер оқушыларда сұрақтар немесе алаңдаушылықтар болса (мысалы, уайымдау, қайғыру, себепсіз жылау), кез келген уақытта мектеп психологымен байланысуға болатындары туралы сынып чатына хабарлама жіберіліп тұрды.

Консультация беру бағыты

Диагностикалардың нәтижесі бойынша психологиялық ұсыныстар және консультациялар жүргізілді.

2023-2024 оқу жылында барлығы 200-ден астам кеңестер беріліп, журналға тіркеліп отырды.

Оқушылар сыныптан тыс, жеке әңгімелесу кезінде жиі ашылып, өз мәселелерімен бөлісетінін атап кеткім келеді.

Жеке консультация әртүрлі мәселелер бойынша: бала тәрбиесі, ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынас, сыныптағы тұлғааралық қарым-қатынас, кәсіптік кеңес беру, қорқыныш пен үрейді жеңу бойынша берілді.

Оқу жылы барысында сұраныс бойынша оқушылармен, ата-аналармен, педагогтармен психологиялық кеңес беру, жеке және топтық түзу-дамыту жұмыстары белсенді түрде жүргізілді. Психологиялық қызметтің негізгі бағыттары бойынша 2023-2024 оқу жылында жоспарланған психологиялық жұмыстар легі толығымен атқарылды.